

YETKECİ KİŞİLİK KURAMI

Doç. Dr. Derya Hasta
Ankara Üniversitesi
DTCF Psikoloji Bölümü

❖ Yetkeci Kişilik Kuramı

- Adorno ve arkadaşları (1950)
- Nazilerin II .Dünya savaşında Yahudilere yönelik insanlık dışı uygulamalarını anlamak için yapılan araştırmalar sonunda ortaya konmuştur.
- Psikanalitik kuramdan (Freud) etkilenmiştir.

❖ Yetkeci Kişilik Kuramı

- **“Yetkeci Kişilik” yapısının temel özellikleri:**
- Değerlere kör bir inançla bağlılık
- Yetkeye/otoriteye koşulsuz itaat
- Karşıt görüşlere ve kendinden olmayana aşırı kin ve nefret
- Belirsizliğe karşı hoşgörüsüzlük (olay/olguları “ya siyahtır ya beyaz” anlayışıyla yorumlamak)

❖ Yetkeci Kişilik Kuramı

➤ “Yetkeci Kişilik” yapısının gelişimi:

- Temeli çocukluk yaşantılarında atılmaktadır
- Hiyerarşik, baskıcı ve istismarcı anne-baba tutumları
- Katı disiplin uygulamaları
- Az sevgi ve ağır cezalarla dolu çocukluk yaşantıları
- Cinselliğin tabu olarak görülmesi/öğretilmesi

❖ Yetkeci Kişilik Kuramı

Kurama göre, erken çocukluk dönemlerindeki çatışmalar sonucunda:

- Genellikle aşırı düzeyde muhafazakar ve siyasal, ekonomik ve ahlaksal tutumlar gelişmektedir.
- Katı bir bilişsel yapı ortaya çıkmaktadır (“ya siyah ya beyaz”)
- (kendisine benzemeyene karşı) saldırgan bir kişilik gelişmektedir

❖ Yetkeci Kişilik Kuramı

➤ Faşizm Ölçeği (F Ölçeği)

➤ Bu kişilik yapısındaki etnosentrizm, ırkçılık, siyasal-ekonomik muhafazakârlık ve biçimlenmeye başlayan faşizm özelliklerini ölçmek için geliştirilmiştir.

❖ Yetkeci Kişilik Kuramı

Faşizm Ölçeği toplamda 9 boyuttan oluşmaktadır:

1. Geleneksellik
2. Yetkeci boyun eğme
3. Yetkeci saldırganlık
4. Duygusal kapalılık
5. Batıl inanç ve kalıpyargı
6. Güç ve sertlik
7. Yıkıcılık ve insanların iyiliğine inançsızlık
8. Yansıtmacılık
9. Cinsellik

❖ Yetkeci Kişilik Kuramı

- Türkiye’de yetkeci kişilik kuramı kapsamında yapılan çalışmalar
- Yetkeci Kişilik kuramı ve Faşizm ölçeğine yönelik eleştiri ve tartışmalar

- Sağ Kanat Yetkeçiliği Kuramı